

GERONTOLOŠKO IZRAZJE

OSKRBOVALNI PRIPOMOČKI

angleško: *care aids*

Oskrbovalni pripomočki so tehnična sredstva, ki oskrbovalcu olajšajo oskrbovalno delo, povečajo kakovost oskrbe in samostojno življenje oskrbovanca.

Človek od začetka svojega razvoja izdeluje orodja in pripomočke za delo, da ga opravi lažje, bolje ali hitreje. Delovni pripomočki so podaljški človekove moči, njegovih zmožnosti in čutil, je pred pol stoletja izvirno ugotavljal pionir v raziskovanju komuniciranja, McLuhan; z njimi se poveča človekova moč in izostri njegovo zaznavanje, poveča in izboljša se njegova zmogljivost, z njo pa delovni rezultati. Čim napornejše je delo, tem večje je človeško prizadevanje za izdelavo pripomočkov za njegovo opravljanje.

Oskrbovanje je zelo naporno delo – naporno je telesno, duševno in socialno, pa tudi eksistencialno, saj se ob njem človeku postavljajo vprašanja: *Bom tudi jaz tako onemogel? Kako bo takrat z menoj?*

Oskrbovalni pripomočki se razvijajo predvsem za olajšanje telesnega napora oskrbovalcev ter za izboljšanje telesnih storitev oskrbovancu. Ti pripomočki so v zadnjih desetletjih doživeli izjemen razvoj, v prihodnjih letih pa se s pomočjo pametne tehnologije obeta še večji.

Prednjačil je razvoj pripomočkov za gibanje. Od nekdaj so uporabljali palice in bergle. V ljubljanskem Mestnem muzeju je več ko dvesto let star invalidski voziček Žige Zoisa (umrl 1819), s katerim se je v

bolezni gibal po stanovanju. Ta lep toda okoren pripomoček je bil tedaj edinstvena izjema. Danes je lahek in eleganten voziček v različnih izvedbah na voljo vsakomur, ki ga potrebuje; in vrsta drugih pripomočkov, ki omogočijo gibanja v bolezni, onemoglosti ali invalidnosti: hoduljice, rolatorji, motorni skuterji in podobni.

Oskrbovalcu zelo olajšajo delo dvigala in drugi pripomočki za dviganje oskrbovanca in njegovo premeščanje iz postelje na voziček ali v kopalno kad. Isto velja za sodobno negovalno posteljo, ki je neprecenljiv pripomoček tako za oskrbovanca kakor za oskrbovalca. Plenice in drugi pripomočki za obvladovanje inkontinence so zelo olajšali oskrbo ne samo s telesnega vidika (preoblačenje, pranje), ampak tudi duševno in socialno. Poleg naštetih oskrbovalnih in negovalnih pripomočkov je danes na voljo še veliko drugih, vse pa nenehno izpopolnjujejo, zato je najboljša informacija o njih v katalogih specializiranih trgovin ali zdravstvene zavarovalnice. V večini evropskih zdravstvenih sistemov, ki delujejo na principu solidarnosti, je nabava ali izposoja glavnih oskrbovalnih pripomočkov pravica, medtem ko so novi in nadstandardni pripomočki na voljo po tržnih cenah.

K dvigu kakovosti življenja ob težki bolezni so odločilno doprinesli zdravstveni pripomočki; na primer kisik, ki ga človek s hudo dihalno težavo dobi v priročni izvedbi za samostojno gibanje v domačem okolju.

Največji razmah pa se danes dogaja pri razvoju elektronskih pripomočkov in robotike na osnovi informacijsko-komunikacijske tehnologije (IKT) in pametne inteligence. To so: e-zdravje na daljavo, e-oskrba na daljavo, oskrbovalni roboti, opozorilni sistemi za gibanje, za samostojno življenje, jemanje zdravil in podobno. Razvoj IKT oskrbovalnih pripomočkov za lažje, boljše in hitrejšo opravljanje oskrbovalnih storitev se prepleta z razvojem pripomočkov za zdravo samostojno življenje na svojem domu, ki jih na principu samopomoči uporablja človek sam. Sodobni vrh obojih je razvoj oskrbovalnih robotov, ki s svojo strojno inteligenco osvojijo življenjski slog oskrbovanca, njegovo okolje in stvarne razmere, v katerih se oskrbovanje dogaja, ter opravljajo svoje programirane oskrbovalne storitve z maksimalno natančnostjo dosedanjih izkušenj, po katerih so bili programirani; isto velja za razvoj robotov za vsakdanjo gospodinjsko in drugo pomoč pri zdravem staranju.

Vsi oskrbovalni pripomočki, vključno z razvijajočimi se roboti, so in bodo vedno

samo pripomoček za lažje, boljše in hitrejšo oskrbovanje – torej pomoč pri opravljanju oskrbovalne storitve. Nikakor ne morejo imeti osebnega človeškega odnosa, zato pri nikomer ne morejo oskrbovalni storitvi dodati oskrbovalni odnos; tudi človeku z demenco ne, ga pa lahko s svojim skupnim človeku podobnim videzom in vedenjem zamotijo ali umirijo.

Velikanski prispevek oskrbovalnih pripomočkov je to, da oskrbovalcu olajšajo težko oskrbovalno delo ter mu prihranijo čas in moči. Ali bo ta prihranek vložil v zavestno izboljšanje kakovosti odnosa med seboj in oskrbovancem, ali ne, ni odvisno od pripomočkov, ampak izključno od njega samega in usmeritve oskrbovalnega sistema. Ob velikih današnjih možnostih, ki jih dajejo oskrbovalni pripomočki za razvoj kakovosti, humanosti ter kadrovske in finančne vzdržnosti oskrbovanja, sta nujni nalogi usposabljanje vseh generacij za osebni človeški odnos ter pravna in etična regulacija za uporabo robotike pri oskrbovanju.

Jože Ramovš